

Gure herri eta hirietako txoko ezezagunak

Egunero ibiltzen gara gure herri eta hirietako kaleetan barrena, baina gutxitan erreparatzen diegu, besteak beste, osagai arkitektonikoei, eraikinetako fatxada, zubi edo eskulturei. Xehetasunei arreta jartzen badiegu, ordea, sorpresa ikaragarriak aurkituko ditugu, gure etxetik oso hurbil, gainera.

Gai hori abiapuntu, ikaskideekin batera egiteko ariketa hauek proposatzen dizkizuegu:

- Gaiari hasiera emateko: argazkiak komentatu eta galderari erantzun.
- Bideoa ikusi bitartean, ulermen-galderen erantzun zuzenak aukeratu.
- Adibideetako hitz-elkartuak antzeman eta loturik idazten diren hitz elkartuen inguruko azalpena irakurri ondoren, adibide gehiago proposatu.
- Testua eredutzat hartuta, antzeko proposamen baten berri eman eta hiritarrak parte hartzera gonbidatu.

A. Gure herriko leku bitxiak

Hona hemen Euskal Herriko zenbait leku bitxi. Ezagutzen al dituzue?

Erantzun binaka galderari eta ondoren, taldean komentatu.

Zein txoko, eraikin, parke, baso, zuhaitz, iturri, margolan, eskultura edo objektu bitxi daude zuen herrian?

Saiatu elkarrekin zerrendatxo bat egiten eta azaldu zuen ikaskideei.

B. Donostia ezagutzeko beste modu bat

Bideoa ikusi ahala, erantzun zuzenak aukeratu.

1.-Zein da Elefanteak hirian egitasmoaren helburu nagusia?

- a) Mugikarren erabilera kontrolatzea.
- b) Donostiako ezkutuko bioaniztasunaz jabetzea.
- c) Donostian dauden animaliak ezagutzera ematea.

<https://labur.eus/TSOc5>

2.- Nolakoa da Donostian aurkitutako bioaniztasuna?

- a) Nahiko mugatua da, aurkikuntza gehienak elefanteak dira-eta.
- b) Aberatsa, izan ere, mota ezberdinetako animaliak aurkitu dituzte.
- c) Ez da espero bezalakoa izan, animalia gehienak Euskal Herrikoak direlako.

3.- Zergatik daude Euskal Herritik kanpoko animalien irudiak Donostiako kaleetan?

- a) Garai bateko erromantizismoaren isla dira.
- b) Donostiarrei animalia exotikoen berri emateko.
- c) Haurrei gustatzen zaizkien animalia indartsuak direlako.

4.- Nola erakutsiko die herritarrei Cristina Enea Fundazioak Donostiak duen bioaniztasuna?

- a) Taldeko bisita antolatuen bidez, monitore baten gidaritzapean.
- b) Donostiako mapan hainbat leku kokatuz, nork bere kasa aurki ditzan.
- c) Donostiako hainbat puntutan animaliak askatuz.

5.- Zer egin dezakegu mapan ez dagoen zerbait aurkituz gero?

- a) Fundazioari jakinarazi, posta elektroniko edo sare sozialen bidez.
- b) Zaila da hori gertatzea, katalogazioa erabat bukatuta baitu Cristina Enea Fundazioak.
- c) Informazioa Fundaziora bidal dezakegu; trukean, opari bat bidaliko digute.

Partekatu zure erantzunak kide batekin. Bat etorri zarete?
Bideoaren transkripzioa 6. orrialdean dago.

C. Hitz-elkarketak

Segidan dituzue Cristina Enea Fundazioko webgunean dauden bioaniztasun-aurkikuntzen hainbat kokagune edo lokalizazio (zein animalia dagoen Donostiako zein lekutan)

[Irakurri arretaz lokalizazioak.](#)

ELEFANTEA

Kokalekua: Mandasko Dukea kalean (Maldatxo kalerako sarbidean)

USOA

Kokalekua: Fermin Calbeton eta San Jeronimo kaleen elkargunean

LEHOIA

Kokalekua: Foru pasealekuaren eta Santa Catalina zubiaren arteko elkargunean

ZALDIA

Kokalekua: Baratzategi kalean (Sagastiederreko biribilgunean)

TXAKURRA

Kokalekua: De los Olmos Ibilbidean

ARRANOAK

Kokalekua: Colon pasealekuaren eta Miracruz kalearen arteko lotunean

Kokalekua: Espainia plaza eta Askatasunaren etorbidearen artean

ITSAS TXAKURRA

Kokalekua: Pasai San Pedro hiribidean

Konturatuko zinetenez, adibide guztietan daude hitz-elkarketak. Irakurri arretaz eta azpimarratu testuan bertan zein hitz sortu diren “aditz-erroa + izena” edota “izena + izena” bikoteak osatuz. Guztira, bederatzi dira.

Partekatu zure erantzunak kide batekin. Asmatu al dituzue? Zalantza edo eztabaidarik sortu bazaizue, erantzun-orrira jo (5. orrialdean dago).

Loturik idaztekoak diren hitz-elkartuak

Jarleku moduko elkarteak loturik idazten dira (aditz-erroa + izena): egongela, aldagela, abiaburu, helmuga, idazmakina, mintzapraktika, salneurri, irakasmaila; agerbide, eskabide...

Bururatzen al zaizue besteren bat? Hemen idatzi:

D. Gure herriko leku bitxiak ezagutu

Irakurri orain Cristina Enea Fundazioak Elefanteak hirian proiektuari buruz emandako informazio orokorra eta hiritarrei zuzendutako gonbitea ([webgunetik](#) hartu da).

Elefanteak hirian Cristina Enea Fundazioak egindako proposamen berria da, eta haren bidez, hiriko bioaniztasun ezkutua deskubritzera gonbidatu nahi ditu herritarrak. Urrutiko kontinenteetatik etorritako animalia exotikoak eta basapiztiak gure zain daude Donostian, fatxadetan, hormetan eta atarietan ezkutatuta, gu harrapatzeko prest.

Jakina, aipatutako faunak trikimailu txiki bat du: harrizko eskulturak, tailuak eta erliebeak dira, hiri-ehunaren hainbat puntu apaintzen dituztenak, hala nola, zubiak, fatxadak eta etxebizitzak.

Lagun iezaguzu mapa osatzen zure aurkikuntzen argazkiak eta kokapenak bidaliz Cristina Enea Fundazioko postara ([cristinaenea\[a bildua\]donostia\[puntu\]eus](mailto:cristinaenea[a bildua]donostia[puntu]eus)) edo sare sozialen bidez, Cristina Enea Fundazioa aipatuz (twitter: @cristina_enea, Instagram: @cristina.enea, Facebook: @cristinaeneafundazioa) eta #ElefanteakHirian traola gehituz.

Zuek ere, zuen herriko leku bereziak ezagutzera emateko proposamena jarri duzue martxan.

Binaka, berreskuratu sekuentziaren hasieran aipatu dituzuen herriko leku bitxiak eta idatzi, irakurri berri duzuen testu-eredua kontuan hartuta, antzeko testu bat, zuen herriko udalaren webgunean argitaratzeko, puntu hauek kontuan hartuz:

- Proposamenaren izena eta azalpen laburra eman, helburua zein den garbi adieraziz. Ez ahaztu aukeratzen dituzuen leku nahiz objektu horiek anitzak izan daitezkeela (beste inon antzekorik ez dagoelako, oso zaharrak direlako, herritik urruti samar geratzen direlako...).
- Eman, halaber, aukeratutako leku edo objektu horien lokalizazio zehatza. Saiatu hitz-elkarketaren bat erabiltzen, adibideetan emandakoak kontuan hartuz.
- Herritarrak zuen proiektuan parte hartzera gonbidatu, bidea zein den zehaztuz

ERANTZUN-ORRIA

A. Gure herriko leku bitxiak

Burdinaren mendia,
Zerain (Gipuzkoa)

Landetxo Goikoa baserria,
Mungia (Bizkaia)

Eskuz esku hormirudia
Gasteiz (Araba)

B. Donostia ezagutzeko beste modu bat

1.- b; 2.- c; 3.- a; 4.- b; 5.- a

C. Hitz-elkarketak

Adibideetako bederatzi hitz-elkarketak hauek dira: *kokalekua, elkargunea, pasealekua, ibilbidea, hiribidea, lotunea, biribilgunea, sarbidea, etorbidea*

Loturik idaztekoak diren hitz-elkartuak

Beste adibide batzuk: *jokabide, komunikabide; agerraldi, egonaldi, emanaldi; galdegai, irakurgai, osagai; pausaleku, sorleku; biltoki, geltoki, erakustoki; jokamolde, pentsamolde; aztergune, lehiakide, sortalde, idazlan, ikerlan; ikasgela, ikastetxe.*

Gai honen inguruko Euskaltzaindiaren 25. araua [helbide honetan](#) duzue irakurgai.

TRANSKRIPZIOA (03:26)

Iban Garate aurkezlea.- Iker Aranberri, Cristina Enea Fundazioko komunikazio-arduraduna, Aranberri jauna, egun on.

Iker Aranberri, Cristina Enea Fundazioko komunikazio-arduraduna.- Egun on, bai.

I.G.- Elefanteak hirian, bioaniztasuna eta arkitektura. Ze lotura daukate guztiek?

I.A.- Bueno, proposamena erraza da egin nahi dieguna herritarrei. Konfinamendua behin amaituta, kalera atera daitezen eta beti bezala, bada, mugikorrera edo aurrera begira egon gabe, bada, inguruko eraikin, zubi, portal, fatxadetara begiratzea hor egon bait... badago ezkutuan eta oharkabean pasatzen zaigun bioaniztasun aberats bat Donostiako bada, bada, leku desberdinetan. Antzeman ditugu guk elefanteak, hor irudietan ikusten ari garen elefante-buruak, akerrak, arranoak... Bai gure inguruan ohikoagoak diren animaliak antzeman ditugu: hontzak, oreinak, baina baita beste ekosistema batzuetan ohikoagoak diren beste animalia batzuk ere, ez? Esaterako, elefanteak, itsas txakurrak, tximuak ere aurkitu ditugu Donostiako fatxada edo portal batean. Orduan, egin nahi duguna da hori, proposamena begirada aktibo hartzeko herritarrek eta jartzeko inguruko fatxada, portal eta zubietan ze bioaniztasun ezkutu aurkitu dezaketen.

I.G.- Eta itsas txakur, tximu edo, edo elefanteak, ez? nola agertzen dira? Nolatan agertzen dira Donostiako fatxadetan, ez? Ez baldin badira, behintzat gure artean, dauzkagun animaliak?

I.A.- Bueno, nik uste garai bateko arkitekturaren isla (isla) edo isla direla, ez? Agian beste garai erromantikoagoetako bada, bueno, bada, arrastoak. Donostian bai ikusi dugu asko daudela lehoiak, adibidez. Garai batean, lehoien irudia, bada, oso indartsua, oso boteretsua zen eta etxe bateko fatxada edo hiria atontzeko elementuetan animalia bat aukeratzeko garaian, bada, garai hartako agintariak ikusiko zuten lehoia oso, bada, animalia indartsua, esanguratsua dela eta horiexek jartzea erabaki zuten. Berdina, gauza berdina elefanteekin. Gure artean ez dugun animalia bat da eta bueno, bada, agian, urrutiko, bada, ekosistemak edo bizidunak gurera ekartzeko intentzioarekin jarri zituzten Donostiako hainbat txokotan animalia hauek.

I.G.- Eta hau egiten duzue bisita gidatuen bidez? Aplikazio baten bidez? Nola erakutsiko diezue bioaniztasun hori donostiarrei?

I.A.- Guk, Cristina Enea Fundaziotik normalean antolatzen ditugun jarduerak taldean egitekoak dira, monitore batekin, baina aurren, bueno, koronabirusaren krisia dela-eta, eta segurtasun- eta osasun-neurriak errespetatu (errespetatze) aldera, aurren ari garen, aurren antolatzen ari garen ekimenak dira nork bere kabuz egin ditzakeenak. Ez da ibilbide gidatu bat, ez dauka hasiera bat eta amaiera bat, baizik eta guk egin duguna da Donostiako maparen gainean kokatu antzeman ditugun animaliak eta bakoitza joan daiteke Donostiako auzo batera, adibidez, eta bertan kokatu ditugun animaliak aurkitzen saiatu edo oraindik ere mapan jarri ez ditugun hainbat eta hainbat animalia, bada, aurki ditzakete eta guri helarazi email (posta elektronikoa) bidez edo sare sozialen bidez, bada, mapa osatuago bat egiteko aukera izan dezagun.

I.G.- Hortxe gonbitea egina dago. Kuriosoa bada, behintzat, ez? eta asko dago ikasteko, ziurrenik, zuk esan duzun bezala, horrela, behera begira eta sakelakora begira ibiltzen gara paseatzen, baita Donostian ere, asko dagoen arren ikusteko Donostian, eta orain, agian, bista pixka bat altxa beharko dugu, kontu berriak-eta arakatzen hasteko.

Iker Aranberri, estimatua, beste bat arte.

I.A.- Eskerrik asko zuei, ondo izan.

Iturria

<https://www.eitb.eus/eu/telebista/programak/egunon-euskadi/bideoak/soa/7340306/bideoa-iker-aranberri-cristina-en-ea-fundazioa/>